

Helsingfors/Mariehamn 25.11.2019

Nr 45/19

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
27.9.2019, nr 206/2019.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om barnomsorg och grundskola, antagen av lagtinget 27.9.2019. Landskapslagen anlände till Ålandsdelegationen 1.11.2019.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen innehåller bestämmelser om kommunens utbildningsverksamhet samt om läroplikt och rätt till barnomsorg, förundervisning och skolgång. Utbildningsverksamheten omfattar barnomsorg, grundskola samt grundskoleutbildning för andra än läropliktiga. Verksamheterna bedrivs under kommunal eller privat ledning.

Landskapslagen innehåller allmänna bestämmelser (del I), bestämmelser om barnomsorg (del II), grundskolan (del III), barn och elevhälsa (del IV), personal inom barnomsorg och grundskola (del V), förvaltning (del VI), särskilda bestämmelser (del VII) samt ikraftträdande (del VIII).

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen för Åland hör landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar till landskapets lagstiftningsbehörighet. Lagstiftningsbehörigheten gällande kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare tillkommer landskapet enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen.

I självstyrelselagens 18 § 14 punkt har lagstiftningsbehörigheten gällande undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete; arkiv-, biblioteks-, och museiväsendet med de undantag som stadgas i 27 § 39 punkten hänförs till landskapets behörighet.

I regeringens proposition med förslag till ny självstyrelselag (RP 73/1990 rd) anges under punkt 4.3.2. följande:

”Undervisningsväsendet skall enligt förslaget i sin helhet vara underställt landskapets lagstiftning. Detta innebär en ändring bl.a. så till vida att det skall ankomma på lagtinget att bestämma om den allmänna läroplikten. Härmed avses frågan om vilka barn som är underkastade läroplikt och vilken ålder läroplikten gäller (11 § 2 mom. 6 punkten). Läroplikten har inte särskilt nämnts i förslaget, men den hör som en del av undervisningsväsendet till lagtingets behörighet. Ändringen är motiverad med tanke på den utveckling som har skett i det åländska samhället. Även strävan att undvika delade rättsområden talar för förslaget”.

Med anledning av citatet ovan föranleder landskapslagens bestämmelser om läroplikten inte några kommentarer från Ålandsdelegationens sida.

Språkbestämmelserna i landskapslagen överensstämmer med bestämmelserna om undervisningsspråk i självstyrelselagens 40 §.

Jämlikt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen hör socialvården till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd s. 66) innefattar begreppet socialvård, förutom den egentliga socialvården, även bl.a. barnskydd och barndagvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, missbrukarvård, nykterhetsarbete, moderskapsunderstöd, barnbidrag, stöd för vård av barn i hemmet, service och stöd på grund av handikapp samt handikappbidrag.

Barnomsorg har ansetts ingå i den kommunala socialvården.

Till rikets behörighet hör enligt 27 § 6 och 7 punkterna i självstyrelselagen förmyndarskap, familjeförhållanden och barns rättsliga ställning. Landskapslagen berör inte direkt dessa rättsområden. I enlighet med ovanstående har i landskapslagens del II 4 kap.13 § 2 mom. intagits en hänvisning lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt (FFS 361/1983).

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt.

Landskapslagen är i många avseenden betydelsefull med avseende på de kulturella rättigheterna och rätten till social trygghet som garanteras i grundlagens 2 kap. 16 § och 19 §. Landskapslagen har även beröringspunkter med bestämmelserna om jämlikhet i grundlagens 2 kap. 6 §. En bestämmelse om icke-diskriminering har intagits i landskapslagens 6 §. Med avseende på nämnda grundlagsbestämmelser är rätten till barnomsorg och grundläggande utbildning central. Ålandsdelegationen noterar härvid att rätten till daghemsverksamhet regleras i landskapslagens del II 4 kap. 14 §. Enligt nämnda 14 § 5 mom. har en vårdnadshavare under den tid faderskapspenning utbetalas inte rätt att utnyttja en för eget barn beviljad barnomsorgsplats, om barnet är under tre år. Rätten till samma barnomsorgsplats kvarstår dock efter att faderskapspenningsperioden upphör. Motsvarande bestämmelse finns i gällande barnomsorgslag för landskapet Åland. Högsta domstolen ansåg i utlåtande 10.6.2011 över bl.a. sistnämnda landskapslag att landskapslagstiftningen även då man beaktar de krav som grundlagens 19 § ställer på det allmänna var godtagbar också till den del den innebar att vårdlediga föräldrar för barn under tre år inte längre kommer att ha en lagstadgad rätt till barnomsorg. Med anledning härav anser Ålandsdelegationen att landskapslagens del II 4 kap 14 § 5 mom. inte innebär en otillåten avvikelse från grundlagen. Landskapslagen överensstämmer enligt Ålandsdelegationens bedömning med skyldigheten i grundlagens 22 § för det allmänna att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

I landskapslagens del III 13 kap. ingår bestämmelser om fostrande samtal och disciplinära åtgärder. I den ingår bestämmelser bl.a. om avstängning och avlägsnande av elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten samt rätt att granska elevens saker samt att omhänderta farliga föremål eller ämnen. Dessa befogenheter kan inkräkta på skyddet för den personliga integriteten och skyddet för privatlivet, vilka är tryggade genom 2 kap. 7 § 1 mom. och 10 § 1 mom. i grundlagen. Ålandsdelegationen konstaterar att motsvarande bestämmelser som i landskapslagens del III 13 kap. med vissa avvikelser finns i 7 kap. i rikets lag om grundläggande utbildning (FFS 628/1998 jämte ändringar). Grundlagsutskottet har givit sin bedömning av rektorers och lärares rätt att använda maktmedel i sitt utlåtande GrUU 70/2002 rd. Det gällde *rätten att avlägsna en elev* som stör undervisningen eller hotar andras säkerhet från klassrummet eller ett annat undervisningsrum och från en skoltillställning. Ett villkor är förutom att elevens beteende i hög grad stör undervisningen att den elev som stört undervisningen inte lyder en uppmaning att avlägsna sig för den tid som återstår av lektionen. Rektorn och läraren har då rätt att avlägsna en elev från skolans område, om eleven inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att rätten att delta i undervisningen har begränsats. Enligt lagen skulle sådana maktmedel som är nödvändiga och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses försvarbara få användas för att avlägsna en elev

som försöker hindra detta genom att göra motstånd. Utskottet ansåg inte att bestämmelserna var problematiska med tanke på vare sig det grundlagsfästa kravet på bestämmelser i lag eller förbudet mot godtycklighet. Att en elev som stör undervisningen eller genom sitt uppförande hotar andra elever avlägsnas från klassrummet eller skolans område ansågs också godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet underströk dock kraftfullt att rektorn eller läraren av ovan nämnda skäl bara i yttersta undantagsfall får tillgripa maktmedel. Utskottet poängterade även den föreskrivna proportionalitetsprincipen och den stora betydelse den ska tillmätas vid dimensioneringen av den kraft som behövs i den aktuella situationen. Elevens personliga integritet får inte kränkas mer än vad som absolut behövs för att avlägsna honom. Trots att det förelåg vissa problem med regleringen, ansåg utskottet att förslaget kunde godkännas med några preciseringar.

I utlåtande GrUU 35/2013 rd konstaterade grundlagsutskottet att formuleringen av den föreslagna bestämmelsen om användningen av maktmedel för att *omhändertaga farliga föremål* var nära nog densamma. Syftet med att omhändertaga farliga föremål är att säkra rätten till personlig trygghet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen för eleven själv, andra elever och skolans personal. Syftet att omhändertaga störande föremål är däremot att trygga andra elevers rätt till undervisning. Dessa syften är av samma art som de godtagbara grunderna för att avlägsna en elev som hotar säkerheten eller stör undervisningen. Allvarliga problemsituationer kan i praktiken göra det nödvändigt att använda maktmedel om eleven gör motstånd mot att farliga eller störande föremål eller ämnen omhändertas. I utlåtandet GrUU 35/2013 rd konstaterade grundlagsutskottet att samma problem som gällde regleringen om rektorers och lärares rätt att använda maktmedel för avlägsnande av elev, och som påpekats i utlåtandet GrUU 70/2002 rd, också gällde de nu utökade befogenheterna. Rektorer och lärare är nämligen inte sådana personer som kan förväntas kunna använda maktmedel eller känna till de juridiska aspekter som ska beaktas i sådana fall. Att tillgripa maktmedel och i synnerhet att använda maktmedel på ett oprofessionellt sätt kan med hänsyn till det breda spektrumet av situationer vara riskabelt såväl för den som är föremål för maktmedlen som för rektorn eller läraren själv. Utskottet fann anledning att med eftertryck understryka att det kan bli aktuellt för rektorn eller lärarna att tillgripa maktmedel endast i yttersta undantagsfall och som en sista utväg. Det är enligt utskottet också viktigt att undvika att hota med maktmedel vid en läroanstalt. Av skäl som nämnts ovan betonade grundlagsutskottet proportionalitetsprincipens stora betydelse när behovet av att ta till maktmedel och i vilken omfattning det övervägs i den enskilda situationen. Adekvata krav på proportionalitet ingår såväl i bestämmelserna om rätten att omhändertaga föremål och ämnen som i bestämmelserna om de allmänna principerna för omhändertagande och granskning.

Beträffande *rätten att granska elevens saker* fann grundlagsutskottet i utlåtande GrUU 35/2013 rd att denna rätt med några få undantag motsvarar kroppsvisitation i tvångsmedelslagen. Även bestämmelserna om kroppsvisitation är av betydelse med avseende på 7 § 1 mom. och 10 § 1 mom. i 2 kap. i grundlagen, där rätten till personlig integritet och privatliv är skyddad. Grundlagsutskottet har vid bedömningen av möjligheten att kroppsvisitera en person som fyllt 18 år men inte 20 år och som är misstänkt för olagligt innehav av alkohol drycker ansett att det är skäl att förhålla sig reserverat till polisbefogenheter för tvångsmedel mot barn och utövande av befogenheterna (GrUU 53/2006 rd, s. 3/1). Samma bedömning ska i ännu högre grad gälla lärare och rektorer. Den granskningsrätt som ges lärare och rektorer bör av samma orsaker som nämnts i samband med behandlingen av maktmedel begränsas till mycket exceptionella situationer. För granskningsrätten föreligger enligt utskottet samma godtagbara skäl med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna som för rätten att använda maktmedel i den mån det är fråga om ämnen och föremål som hotar säkerheten. Kriteriet att det ska vara uppenbart att eleven innehar ämnen eller föremål och de allmänna principerna för granskningen ställer tillbörligt höga krav på användningen av kroppsvisitation. Utifrån regleringen är det uppenbart att elevernas tillhörigheter och kläder inte får granskas t.ex. rutinartat eller i form av stickprov. Det är med tanke på rättssäkerheten och skyddet av privatlivet viktigt med exakta bestämmelser om hur kroppsvisitationen ska utföras och om avvikelserna från dessa i brådskande situationer. Rätten att utföra kroppsvisitation bör begränsas enbart till de fall där det är uppenbart att eleven innehar ett föremål eller ett ämne som utgör ett hot mot egen eller andras säkerhet.

På basen av grundlagsutskottets anmärkningar gjordes vissa ändringar i texten i rikslagen, vilka även beaktats i landskapslagen.

Med stöd av beskrivningen ovan anser Ålandsdelegationen att landskapslagens bestämmelserna om rätten att avlägsna en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten samt rätten att granska elevens saker och rätten att omhänderta farliga föremål eller ämnen uppfyller de krav som grundlagen ställer för åtgärder som kan inkräkta på skyddet av den personliga integriteten och skyddet av privatlivet.

I landskapslagens del III 13 kap. 77 § ingår beträffande skyldigheten för en elev att ersätta skada en hänvisning till skadeståndslagen (FFS 412/1974). Med anledning härav konstateras att skadeståndslagstiftningen är att hänföra till de privaträttsliga angelägenheter som avses i 27 § 41 punkten i självstyrelselagen och hör såsom sådan till rikets kompetensområde. Ansluter sig en privaträttslig angelägenhet emellertid direkt till ett rättsområde som faller inom landskapets behörighet utgör frågan en landskapsangelägenhet. Till den del bestämmelserna utgör riksbehörighet, kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Tillsynsbestämmelser finns i landskapslagens del II 9 kap. och del III 16 kap. Med anledning härav konstateras att i landskapets behörighet även ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, vilka enligt det som anförs ovan utgör riksbehörighet. Grundlagens 22 § förpliktar det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt landskapslagens del II 6 kap. 32 § 1 mom. ska en huvudman som har för avsikt att bedriva privat barnomsorg ansöka om tillstånd för detta hos landskapsregeringen innan verksamheten inleds eller väsentligt förändras. Lagrummets 2 mom. ålägger landskapsregeringen att beträffande en inkommen ansökan göra en inspektion på verksamhetsstället för att försäkra sig om att verksamhetsmiljön och den barnomsorg som ges där motsvarar de krav som uppställs på barnomsorg. Närmare bestämmelser om tillsynen av den kommunala och privata barnomsorgen finns i landskapslagens del II 9 kap. Enligt 45 § i nämnda kapitel har tillsynsmyndigheten, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, rätt att inspektera barnomsorgsverksamheten och de lokaler som används för verksamheten. En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla utrymmen och utan hinder av sekretessbestämmelser ska alla handlingar som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Ålandsdelegationen noterar härvid att det skydd som hemfriden enligt grundlagens 10 § åtnjuter härvid inte beaktats (jmf. bestämmelserna i 44 § 3 mom. 56 1 mom. i rikets lag om småbarnspedagogik (FFS 540/2018). Enligt landskapslagens del II 2 kap. 3 § bedrivs barnomsorgen som daghemsverksamhet, fritidshemsverksamhet och lekverksamhet och jämlikt 4 § i nämnda kapitel bedrivs daghemsverksamheten som familjedaghem, gruppfamiljedaghem och daghem. Barnomsorgsverksamheten kan härvid omfatta utrymmen som skyddas av hemfriden. Landskapslagens del II 6 kap. 32 § 2 mom. och del II 9 kap. 45 § utgör härvid behörighetsöverskridningar. Tillsynsbestämmelser av den kommunala grundskolan och ersättande grundskolor finns i landskapslagens del III 7 kap. och del III 16 kap. Ålandsdelegationen utgår från att grundskoleverksamheten inte bedrivs i utrymmen som omfattas av hemfriden, varför nämnda tillsynsbestämmelser inte föranleder några anmärkningar. Inte heller föranleder landskapslagens del III 6 kap. 29 § gällande kommunens tillsyn av hemundervisningen några kommentarer, eftersom den inspektionen gäller studieresultaten.

Straffbestämmelserna samt bestämmelserna om vite, förbud och andra tvångsmedel kan med stöd av 18 § 25 och 26 punkterna i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

Landskapslagens del V 2 kap. 9-11 § innehåller bestämmelser om handlingssekretess och tystnadsplikt samt rätt att få och ge ut uppgifter. Sådana uppgifter kan innehålla personuppgifter, innefattande även känsliga uppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett

rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. Ovan har konstaterats att landskapslagen berör områden som utgör landskapsbehörighet. Regleringen av personuppgifter berör även det i grundlagens 10 § tryggade skyddet av privatlivet. Nämnda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Med anledning av den förestående tillämpningen av dataskyddsförordningen har grundlagsutskottet ansett det motiverat att justera sin tidigare ståndpunkt till lagstiftningen om skyddet för personuppgifter på vissa punkter. Utskottet har ansett att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. I princip räcker det med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Utskottet lyfter dock fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Grundlagsutskottet påpekar särskilt att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser och att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt. Utskottet anser att bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter fortfarande bör analyseras utifrån praxisen för tidigare bestämmelser på lagnivå i den utsträckning dataskyddsförordningen tillåter. Utskottet framhåller att även lagstiftningen om behandling av känsliga personuppgifter bör vara så tydlig och begriplig som möjligt (GrUU 14/2018 rd). Enligt Ålandsdelegationens bedömning har dessa krav beaktats i de ovan nämnda paragraferna. Motsvarande bestämmelser finns även i 8 kap. i rikets lag om småbarnspedagogik (FFS 540/2018), som stiftats i vanlig lagstiftningsordning.

I enlighet med grundlagens 16 § anges i landskapslagens del III 12 kap. 62 § 1 mom. att verksamheten och utbildningen i grundskolan är avgiftsfri för eleverna. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läromedel, skoltillbehör, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs för en tidsenlig undervisning och utbildning. Avgifter får inte heller tas för verksamhet utanför skolan som sker i enlighet med läroplanen. Däremot innehåller landskapslagens del II 5 kap. bestämmelser om avgifter för barnomsorgen. Med anledning härav konstateras att jämlikt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen har landskapet behörighet att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen och enligt 44 § 3 mom. i nämnda lag ankommer det på lagtinget att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen. Grundlagens 81 § 2 mom. förutsätter att grunderna för avgifter anges i lag. Dessutom förutsätter självstyrelselagens 21 § 1 mom., såsom nedan närmare beskrivs, att bestämmelser som berör grunderna för individens rättigheter och

skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag anges i landskapslag. I landskapslagen har intagits detaljerade stadganden om uträknande av barnomsorgsavgift och ramarna för avgiftens storlek. Bestämmelserna föranleder inte några anmärkningar i behörighetsavseende.

I landskapslagen ingår ett stort antal delegeringsbestämmelser. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda förordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Med beaktande av att innehållet i delegeringarna preciseras och begränsas av den reglering som finns i landskapslagen anser Ålandsdelegationen att förordningsfullmakterna uppfyller de krav som anges i självstyrelselagens 21 § 1 mom., som motsvarar grundlagens 80 § 1 mom.

Enligt landskapslagens del III 3 kap. 10 § 1 mom. ska landskapsregeringen anta en läroplan för grundskolan och grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga. I läroplanen ska målen och innehållet fastställas för undervisningen och den övriga verksamheten i grundskolan. Landskapslagens del III 3 kap. 10 § 2 mom. berättigar landskapsregeringen att ge en grundskola rätt att för försöksverksamhet göra undantag från läroplanen. Några närmare kriterier om när undantag kan beviljas eller om undantagens tidslängd och omfattning anges dock inte. Enligt grundlagens 80 § 2 mom. kan även andra myndigheter än republikens president, statsrådet och ministrierna bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag och förordning. Dessutom förutsätts att tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande är exakt avgränsat. Ålandsdelegationen hänvisar i detta sammanhang till grundlagens 2 § 3 mom., som förutsätter att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag, och att lag noggrant ska iakttas i all offentlig verksamhet. Av detta följer att bestämmelser som möjliggör undantag redan i och för sig är betänkliga och bör vara noggrant reglerade. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning uppfyller bestämmelsen i landskapslagens del III 3 kap. 10 § 2 mom. inte det krav på exakthet och avgränsning som beskrivs i detta och föregående stycke, och ger landskapsregeringen vida befogenheter

att besluta om undantag från läroplanen. Landskapslagens del III 3 kap. 10 § 2 mom. saknar exakta bestämmelser om på vilka punkter avvikelser från lagens allmänna bestämmelser får göras i ett försök. Lagrummet kan inte anses uppfylla grundlagens krav och utgör härvid en behörighetsöverskridning.

Bestämmelser om ändringssökande finns i landskapslagens del VII 2 kap. Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörigheten gällande rättskipning riket med beaktande av vad som stadgas i lagens 25 och 26 §. Besvär bestämmelserna kan i enlighet härmed och med beaktande av bestämmelserna i 42 § – 42f § i rikets lag om grundläggande utbildning samt 62 – 64 § i lagen om småbarnspedagogik intas i landskapslagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagen faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet, förutom beträffande bestämmelserna i landskapslagens del II 6 kap. 32 § 2 mom. och del II 9 kap. 45 § samt del III 3 kap. 10 § 2 mom. De felaktiga stadgandena inverkar inte på landskapslagen i övrigt, varför landskapslagen till övriga delar kan träda i kraft. Tillämpningen av hänvisningen i landskapslagens del V 2 kap. 9 § 6 mom. till 35 § i den av lagtinget 16.9.2019 antagna landskapslagen om socialvård, förutsätter att även sist nämnda landskapslag träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare